

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Päiväys/Datum
1.10.2024

LiV(at)eduskunta.fi

Dnro/Dnr
TRAFICOM/549954/03.03.01/2024
Viite/Referens
HE 109/2024 vp

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Viraston toimintamenomomentti

Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenomomentti 31.01.02 on valtion talousarviossa nettobudjetoitu. Viraston toimintamenomomentin määräraha vuodelle 2025 on hallituksen talousarvioesityksessä 88,8 miljoonaa euroa, joka vastaa 40 % viraston toiminnan rahoituksesta. Momentille kertyvät bruttotulot ovat noin 135 miljoonaa euroa ja 60 % viraston toiminnan rahoituksesta. Nämä tulot ovat lähinnä maksullisen toiminnan tuottoja, mm. ajokorteista, tutkinnoista, luvista, rekisteröinneistä ja pätevyyksistä. Monista muista virastoista poiketen Liikenne- ja viestintävirastolla suurin kuluerä eivät ole henkilöstökulut, vaan palveluostoihin kuuluvat ICT-hankinnat, viraston toiminnan ollessa tietojärjestelmäintensiivisiä.

Viraston toimintamenomäärärahaan kohdistuu vuonna 2025 noin 11 miljoonan euron vähennys hallitusohjelman ja lisätoimien mukaisista tuottavuustoimenpiteistä. Tämä tarkoittaa 11 % vähennystä toimintamenoihin. Tuottavuustoimenpiteistä johtuva toimintamenon vähennys tulee kehyskauden loppuun mennessä kasvamaan 14 miljoonaan euroon, mikä on 14 % viraston toimintamenomomentin budjettirahoituksesta.

Osana talousarviovalmistelua vuodelle 2025 virasto on esittänyt viraston laajentuneisiin kyberturvallisuuden tehtäviin lisärahoitustarpeita vuosittain vuoden 2025 noin 6 miljoonasta eurosta kasvaen noin 10 miljoonaan euroon kehyskauden lopulla. Lisärahoitusta on esitetty mm. seuraaviin tehtäviin: Kyberturvallisuusdirektiivin (NIS2) uudet viranomaistehtävät, RED-direktiivin ja CER-direktiivin uudet viranomaistehtävät, Salaustuotearviointitoiminnan lisäresursointi ja Hyökkäyspinnan kartoituspalvelun (HYÖKY) ja kevennetyn HAVARO-palvelun (vakavien tietoturvaloukkausten havainnointi- ja varoitusjärjestelmä) tuottaminen. Näistä ainoana lisärahoitusta on TAE25:ssä esitetty viimeiselle kohteelle, HYÖKY ja HAVARO, esityksen mukaan 2 miljoonaa euroa. Kuitenkin myös viraston kyberturvallisuustehtäviin kohdistuu tuottavuustoimenpiteiden mukainen laskennallinen yli kahden miljoonan euron säästötarve, mikä käytännössä leikkaa kokonaan toimintaan osoitetun uuden rahoituksen.

Viraston tulo- ja avustusmomentit

Toimintamenomomentin lisäksi viestinnän maksut ja erät liikenteen maksut –momenteille tuloutetaan viraston keräämät veronluonteiset maksut. Lentoliikenteen ja katsastustoiminnan valvontamaksuun ja tietoyhteiskuntamaksuun, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksuun, postitoiminnan valvontamaksuun sekä varmenne- maksuun liittyvät viraston tehtävät rahoitetaan tuloja vastaavalla toimintamenomäärärahalla, joka muodostaa merkittävän osan viraston talousarviorahoituksesta.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa myös useita valtionavustus- ja tukitehtäviä. Tällaisia valtionavustuksia ja tukia ovat muun muassa avustukset liikenne- ja viestintä-verkkoihin, meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukykyyn parantaminen, avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin sekä julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen.

Tuottavuusohjelman ja toimintamenoleikkausten vaikutukset viraston toimintaan

Liikenne- ja viestintävirasto uudistaa strategiaansa ja on käynnistänyt toimenpidesuunnittelun toimintansa sopeuttamiseksi tuottavuusohjelman ja toimintamenoleikkausten mukaiseen alenevaan rahoitustasoon. Viraston tulee kyetä varmistamaan toimintaedellytyksensä tulevaisuudessakin.

Tuottavuusohjelman edellyttämien toimenpiteiden suunnitelma sisältää toimenpiteitä mm. digitalisaation edistämiseen, tietojärjestelmäkehitykseen, tekoälyn hyödyntämiseen ja automaatioon liittyen. Digitalisaation edistäminen sisältää toimenpiteitä mm. paperisten lomakkeiden ja paperisen postin määrän merkittävään vähentämiseen. Automaation avulla pyritään puolestaan tehostamaan prosesseja ja toimintaa. Myös hankintojen ja toimittajahallinnan kehittämisen avulla tavoitellaan pysyviä säästöjä.

Toimitilakustannusten osalta virasto on jo aiempina vuosina saanut toteutetuksi merkittäviä säästötoimia toimitilahankkeilla kiinteistö- ja vuokratiloihin. Toimitilakustannuksia on saatu vähennettyä 7 miljoonasta eurosta 5 miljoonaan euroon, säästön ollessa 2 miljoonaa euroa vuodessa, eli 28 % vuosisäästöä. Toimitilakustannusten osalta virastolla ei ole nähtävissä merkittävää säästöpotentiaalia, ja toisaalta viraston turvallisuustehtävien kasvun myötä toimintaan liittyvien suojatilojen tarpeen nähdään lisäävän painetta toimitilakustannusten kasvuun.

Toimintamenokehityksen pienentyessä virastolle on merkittävä haaste ottaa haltuun uusia tehtäviä, joita virastolle on jo osoitettu ja joita virastolle ennakoidaan tulevan edelleen lisää sekä kansallisesta että kansainvälisestä sääntelystä.

Toimintamenoleikkaus rajoittaa viraston edellytyksiä hoitaa kaikkia aiempia tehtäviään ja vastaanottaa uusia tehtäviä. Toimintamenoleikkaukset tarkoittavat merkittävää säästötarvetta viraston budjettirahoitteiselle toiminnalle. Virastossa joudutaan arvioimaan, miten tehtäviä hoidetaan, mistä tehtävistä voidaan luopua ja mitä tehtäviä voidaan hoitaa aiempaa kevyemmin.

Lopuksi

Lopuksi Liikenne- ja viestintävirasto kiittää saamastaan rahoituksesta, mutta kiinnittää huomiota siihen, että viraston budjettirahoitteinen toimintamenokehitys pienentyy tuottavuussäästöjen takia n. 14 % aiempaan verrattuna, eikä mm. kyberturvallisuuden esitettyihin lisääntyviin tehtäviin ole saatu rahoitusta kuin osittain.

Virastolla on laaja toimiala, ja siinä tapahtuvat toimintaympäristön muutokset sekä liikenteen että viestinnän yhteyksissä ja toimintaedellytyksissä voivat muuttua nopeastikin. Virasto omalta osaltaan vastaa liikenteen ja viestinnän sektorilla yhteiskunnan varautumisen ja toimintakyvyn varmistamisesta. Näin ollen on tärkeä varmistaa kriittisten tehtävien riittävä resurssointi, mm. Nato-jäsenyydestä ja NIS2-direktiivistä aiheutuviin tehtäviin.

Virasto painottaa, että kyberturvallisuuskeskuksen toiminta on budjettirahoitteista. Siten säästöt kohdistuvat myös sen toimintaan, mikä väistämättä heikentää kansallista kyberturvallisuutta.

Virasto toteaa myös, että virasto on ottanut haltuun useita uusia tehtäväkokonaisuuksia nykyisen henkilöstön ja resurssoinnin puitteissa laajentamalla olemassa olevan henkilöstön tehtäväkuvia sekä kohdentamalla mahdollisuuksien mukaan henkilöstön luonnollisen poistuman puitteissa tehtäviä rekrytointeja. Tehtäviä on otettu haltuun kymmenien htv-resurssitarpeiden edestä ja saatu tehtävät vietyä osaksi viraston olemassa olevaa tekemistä.

Virasto toteaa vielä lopuksi, että tuottavuussäästöjen aiheuttamat kehysleikkaukset ja samanaikainen uusien tehtäväkokonaisuuksien lisääntyminen aiheuttavat viraston toimintaan erittäin merkittäviä haasteita.

Sirpa Korhonen
Talousjohtaja
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom